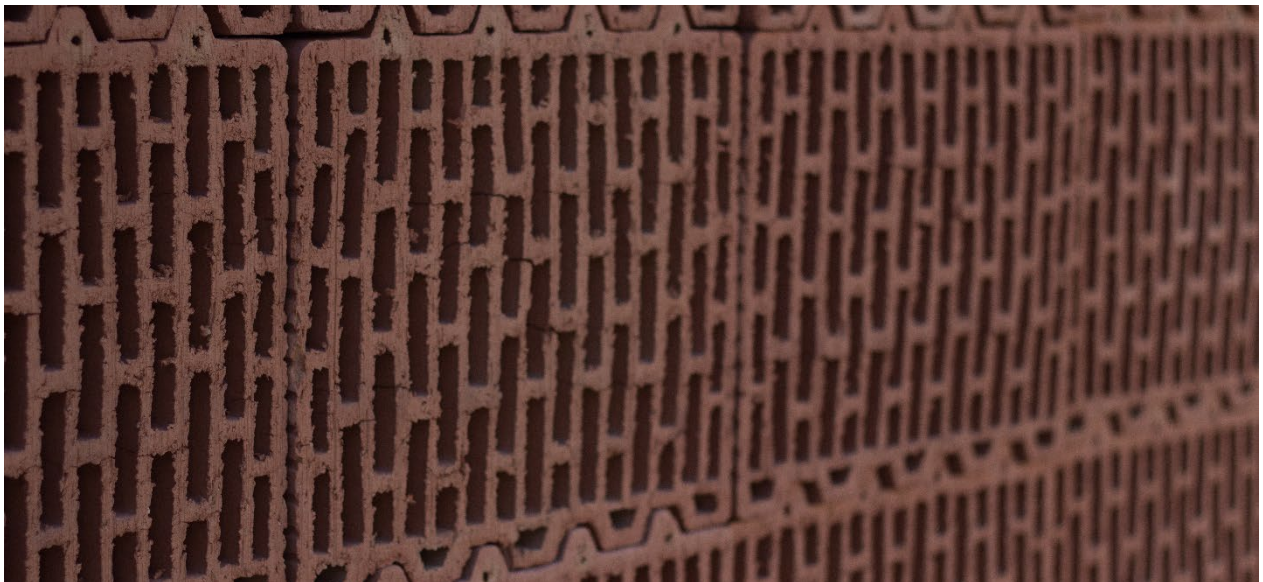

„A falak bennem vannak”

Csizmadia Nóra Olimpia, Farkas Anna Barbara, Gyéresi Orsolya

Témavezető: Kronavetter Péter DLA

Tartalomjegyzék

1. Falak és téglák	3
2. Templomtér, mint kiállítótér	7
3. A kiállítás	9
4. Az installáció.....	15
5. Források.....	19

1. Falak és téglák

„A falak bennem vannak falak” Ország Lili¹

A fentebb olvasható idézet, jól szemlélteti Ország Lili belső vívódásait, különleges látásmóddal alkotott, képein a kezdetektől érezhető a szorongás, életének korai szakaszában történő traumák egy életre megbélyegezték világnézetét. Továbbá a falak, mint építészeti alapelemek több szállal is kötődnek Ország Lili művészetéhez, különböző módokon rendre áthatják azt. A festőnő életművében számtalan építészeti vonatkozás fellelhető, mely hol városalaprajzok absztrahálásában, hol konkrét falak megfestésében mutatkozik meg. A falak nem csupán belső világának leképezései, de kapcsolódási pontot jelentenek az építészet és festészete között. A falakkal, melyek nem csak művészetében, de életében is meghatározóak voltak, már egészen korán, 17 éves korában életre szóló tapasztalásokat szerzett.

1. ábra: Ország Lili: Fátyolos nő című festmény

¹ Ország Lili, <https://cultura.hu/kultura/45-eve-halt-meg-orszag-lili/>

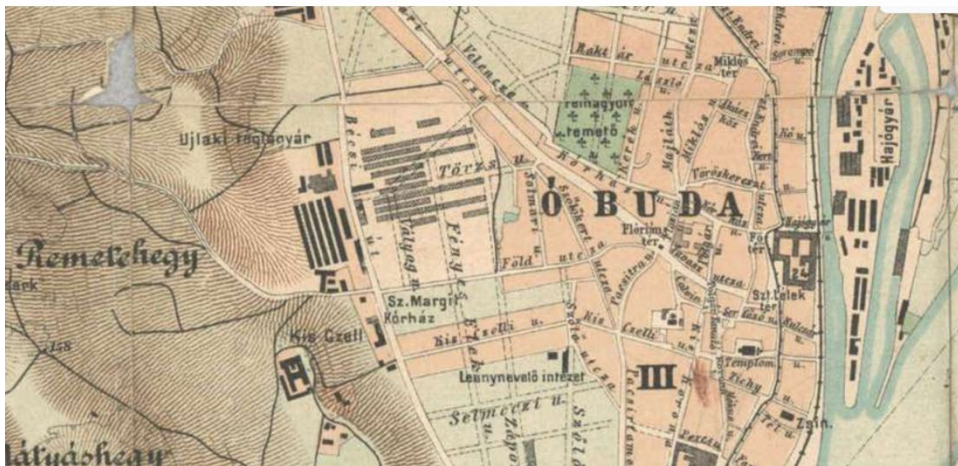
Kislánykorában, 1944-ben, a családjával együtt az ungvári téglagyár udvarán kialakított gettóba zárták, majd felrakták őket a haláltáborokba tartó vagonokra, azonban az utolsó pillanatban apja menlevelének köszönhetően Kassánál megmenekülhettek. Ebből a tapasztalatból származó szorongások és az átélt borzalmak egy életen át hatottak Ország Lilire, mely művészetében is intenzíven megtapasztalható. Az egyik első téglafalas képe a Kislány a fal előtt c. képének szorongó hangulata felidézi mindazt, amit zsidó származása miatt átélt a téglagyárban kialakított gettóban. A művészetében eleinte önálló falak, később falrendszerekké, városalaprajzokká, majd labirintusokká váltak.² Foglalkoztatta az emberi lét folytonossága, a korok egymásra rakódása, melyfajta rétegzettség festészetét is átjárja. A művésznő alkotásaiban az úttalan utak, érzékvesztő járatok mellett megjelenik az egyes elemeket összekötő Ariadné-fonál, amely a megváltáshoz való kínált segítség mitikus képeként is értelmezhető. A tervezés során olyan installáció létrehozására tettünk kísérletet, ahol Ország Lili művészete és a Kiscelli múzeum terei egymást erősítve vannak jelen, megidézve Ország Lili belső világának minduntalan visszatérő falait.

2. ábra: Ország Lili: Kislány a fal előtt című festmény

² Földényi F. László Árnny a kövön – Ország Lili (1926-1978) életmű-kiállítás

Élete során a téglagyárakkal később is kapcsolatba került, számtalanszor járt a Kiscelli Múzeumban mely környékén számos óbudai téglagyár működött ekkortájt, mint például a Kiscellihez legközelebb eső Újlak Téglagyár 1. Ezek a fundamentális tapasztalások a téglafalakkal, téglagyárakkal, melyek

3. ábra: Óbudai téglagyárak a Kiscelli Múzeum környékén

művészetét és életét éppúgy átjárták, vezettek minket koncepciónkban a téglá használatához, annak használatával való installáció készítéséhez.

Habár a kiállítási installációk készítése téglá felhasználásával nem általános, azonban korántsem újkeletű, több külföldi és hazai példa is tanúskodik az ilyesfajta installációk sikerességéről. Sokszor egyfajta posztamensként jelennek meg a téglák, de számos alkalommal előfordul, hogy csupán a téglák kerülnek kiállításra, mely a hétköznapi építőipari minőségétől megfosztva, új művészeti minőséggel felruházva mutatja be az anyagot. A téglakötések kitalálása során, szeretnénk volna, ha az nem hagyományos módon, hanem kötés nélkül készül, ezzel is lefejtve az anyag hétköznapiságát. A tervezés előtt előképeket kerestünk a legkülönfélébb téglafelhasználásokról, melyek a kiállítás installáció tervezésekor segítették a munkafolyamatot.

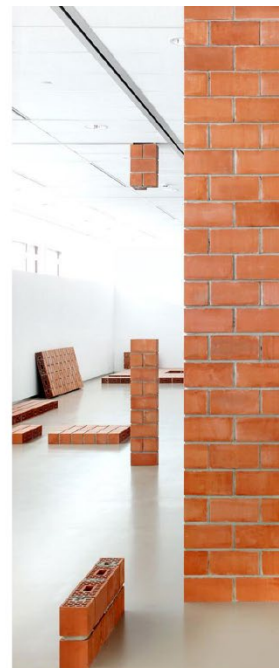
Közös tér
Hetedik Műterem
Budapest, Magyarország 2022

Types of Spaces
Palma + HANGHAR
Logrono, Spanyolország 2021

Inconstância Material
Héctor Zamora
São Paulo, Brazília, 2012

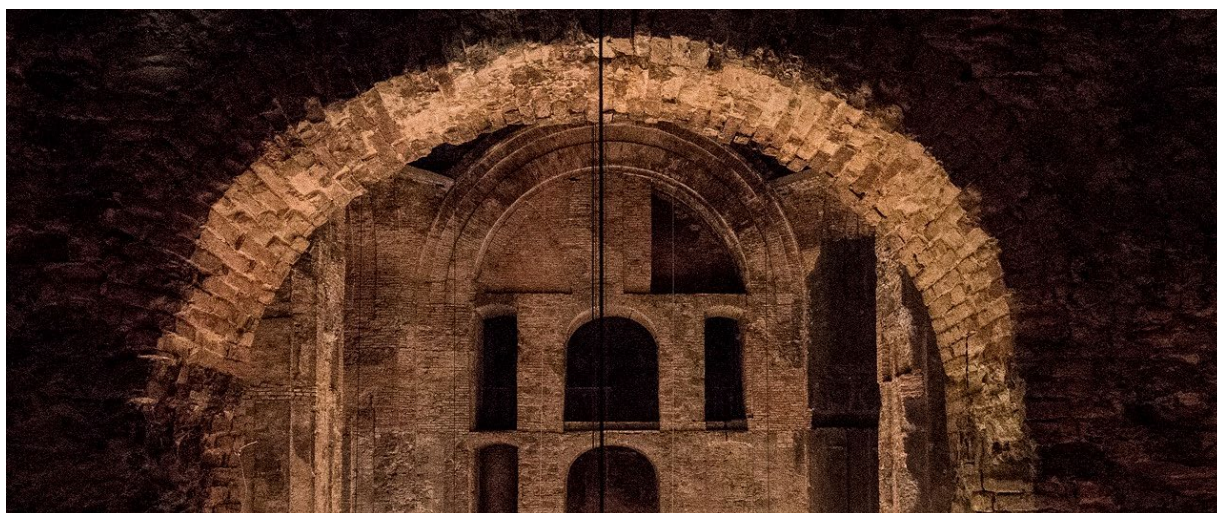

Treasure of nation
Filip Dujardin
Menen, Belgium 2014

4. ábra: Téglá installációk a világ körül

2. Templomtér, mint kiállítótér

A megérkezés fontossága kiemelt jelentőséggel bír egy tér megértésében, annak érzékelésében. Konceptiónkban szerettük volna a templomteret eredeti feltárulásában megmutatni, így a kiállítás a kültérből megnyitott kapun keresztül közelíthető meg. A szentély így nem a bejárat, hanem a kiállítást, Ország Lili életművét összefoglaló katarzis helye. A templomtér téri megismerése ezáltal kitisztul, mellőzve minden a kiállítás befogadását nehezítő tényezőt.

5. ábra: Kiscelli Múzeum, templomtér

A tervezés során megvizsgáltuk a teljes Kiscelli Múzeum működését, annak feltárulását a látogató előtt, s a jelenlegi állapot talán több hátrányt, mint előnyt tartogat, így egy új megközelítést szerettünk volna javasolni. Jelenleg a kerengő túlépített, zsúfolt világa, akadályozza a teljes tér befogadását, s ezzel olykor zezzugos kevésbé átlátható rendszert alakít ki a látogató fejében. A jelenlegi bejáratot megtartva két lehetőséget találtunk, az egyik a múzeum egyébként is szűkös tereit még tovább csökkenti, annak érdekében, hogy a templomig egy, az Ország Lili kiállításra ráhangolódást segítő folyosón érjünk

el. A másik megoldás a múzeum többi kiállítását nem zavarja meg, viszont a templomtérig ezeken a sokféle folyosókon jutunk el, az itt ért ingerek akadályozhatják a látogatót kiállításra való átszellemülésben.

Továbbá a templomtér szentélyi megérkezése, annak fordított használata érdekes térélményt szül, azonban mivel az eredeti használat pont a jelenlegi ellentettje, ezért az Ország Lili kiállítás erejéig szeretnénk megidézni ezt az állapotot. Ezek összesége vezetett minket arra a döntésre, hogy egy ajtó kinyitásával helyreállítsuk a rendet a templomtérben, így a tér feltárulása megidézi annak eredeti rendeltetését, emellett a Kiscelli Múzeum zavartalanul működhet tovább.

3. A kiállítás

A kiállítás 3 jól definiálható szakaszra bontható, melyek terenként is elkülönülnek egymástól.

Az első szakasz, a megérkezés helye, rögtön az utcáról betérve, mely lehetőséget ad a formai dolgoknak, azaz jegyvásárlás és a ruhatár biztosítása itt történik. A recepció pult szárazon rakott téglákból van kialakítva, amellyel elővezetjük a különös atmoszférát, s a téglá, mint összekötő kapocs tereken átívelő jellegét erősítjük. Az alapvetően szűk térben csupán a téglá üregeibe helyezett világítás biztosítja a megfelelő fényt, sejtelmességet árasztva magából.

6. ábra: Kötéspróba I

7. ábra: Kötéspróba

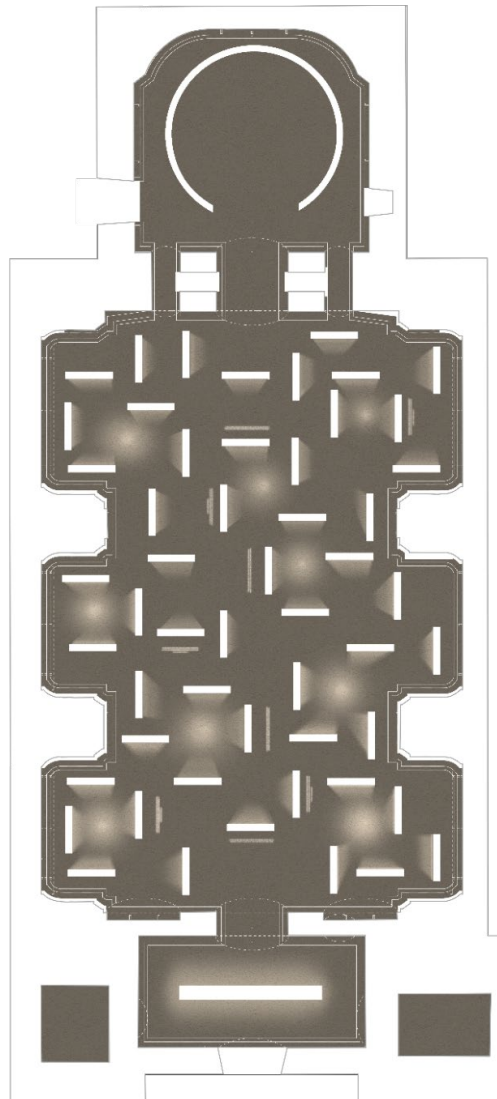
8. ábra: Kötéspróba

II

III

A templomtérbe való belépés egy teljesen más világba kalauzolja a látogatót, Ország Lili belső világába. A művész életműve, különböző korszakaira fókuszálva téglafalak zezzugos rendszerében kerül bemutatásra, melyek labirintus szerűen elhelyezkedve vezetik végig a látogatót a kiállításon. A téglafalak rendszerét úgy határoztuk meg, hogy az azonos korszakban készült képek egyszerre legyenek beláthatóak, azonban végig járva a templomteret az egész életművet megtapasztalhatja a látogató. A

korszakolás alapvető eleme a koncepcióknak, lehetőség van csak bizonyos korszakokban elmerülni, de akár az egész életmű bejárható, így az életmű többféle értelmezésére biztosítunk lehetőséget. A kiállítás során a csupán a képek vannak megvilágítva, ezzel sejtelmes atmoszférát kölcsönöznek mind a falak túloldalának, mind magának a templomtérnek. A falak túloldala koncepciónkban ugyanolyan fontos, mint elülső, képpel ellátott oldala, a falak két oldala közti differenciáltság, az üresség és a kiállított kép között feszülő ellentétet szeretnénk volna ráerősíteni a lentebb olvasható Ország Lili saját, mélyfúrászerű tapasztalásához a falakról.

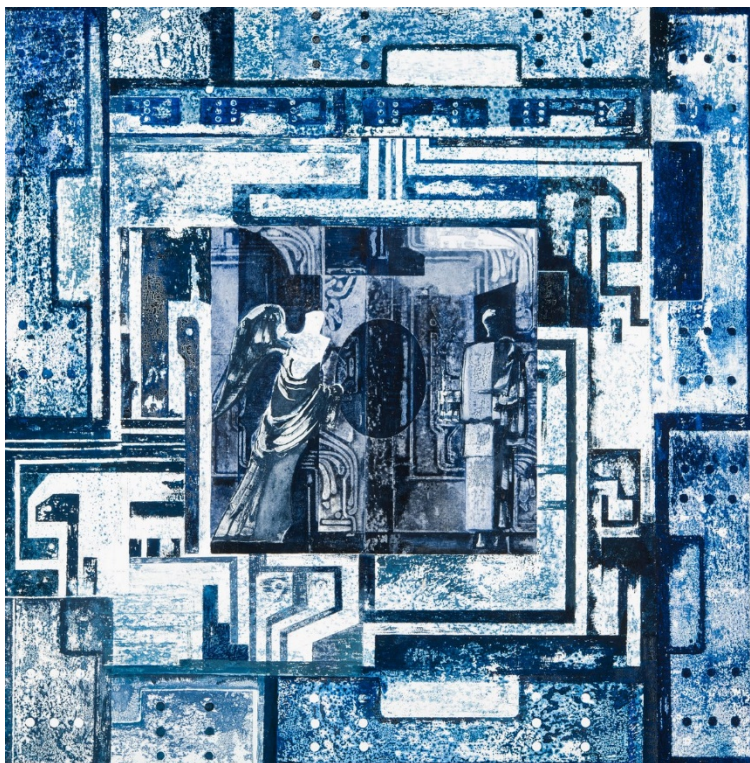

9. ábra: Installáció alaprajz

A látogatónak sokszor olyan érzése lehet, hogy üres falakba ütközik, azonban a labirintus szerűen elrendezett falak csak látszólag mutathatnak zavaros képet, a térben való elhelyezésük 2 téglányi (2x25 centiméteres) raszteren alapszik. A térben való tájékozódást nehezítik, a padlóra kivetített Ország Lili idézetek, melyek változatos irányokban terelik a látogatót a falak között. Az idézetek többnyire a művész levelezéséből³ kerültek kiválasztásra, melyek kapcsán egy új, bensőségesebb oldaláról ismerhetjük meg. A különféle irányultságú falak és idézete szövevényes rendszere az orientáció teljes elvesztését okozza, ezáltal egy különleges atmoszférájú belső világot létrehozva a templomtérben.

³ „... a világból a fényeket...” Ország Lili levelezése, A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai 2017/1

A kiállítás megvilágításánál célunk volt kiemelt helyzeteket létrehozni melyek jól megkülönböztethetők a jelenlévő fény mennyiség szabályozása által, így csalogatva a nézőt a megvilágított festményekhez, grafikákhoz. A templomtérben legalább ugyanennyire jellemzőek a kevésbé megvilágított szituációk, ahol a látogató csak a nyerstéglafalakat látja, és éppen csak átsejlenek a téglák üregein a túloldalt kiállított képek, tovább fokozva a falak két oldala közti differenciáltságot, és a látogatóban a kíváncsiságot, hogy mi van a falakon túl.

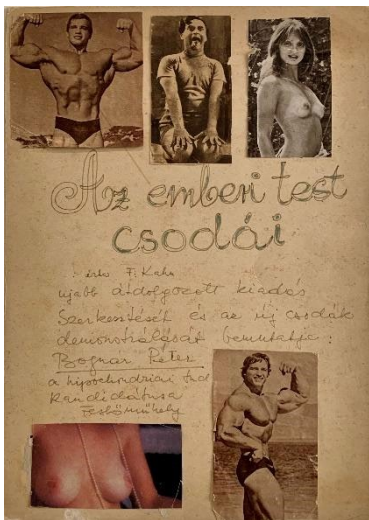
10. ábra: Ország Lili: Ikarosz című festmény

„A falak mögött annyi minden titok húzódik meg; a falak félelmetesek. Egy-egy fal előtt mindig arra kellett gondolnom, hogy mi vár rám ott túl... Ezt akartam kifejezni. A szorongásaimat tehát. Mert a falak bennem voltak... Mélyen érintettek. Megtaláltam bennük mindazt, amire szükségem volt önmagam kifejezéséhez... „⁴ Ország Lili

⁴ <https://fidelio.hu/vizual/orzag-lili-elfeledett-tevefelvetele-kulonleges-felfedezessel-zarult-a-fidelio-kutatasa-173140.html>

A harmadik, egyben utolsó tér a szentély, melybe való belépés csupán a középső boltíven át lehetséges, ezzel tovább fokozva a templomtér, és annak megismerésének irányultságát. A szentélyben szintén téglából szárazon rakva egy körív található mely a születéstől a halálig végig követi Ország Lili életének legfontosabb eseményeit. A különálló, komplex rendszert alkotó falak, a szentélyben csupán egy elemre redukálódnak, mely egy elemként összesíti a templomtérben látottakat. Ahogyan egy művész életművének összegzésére, annak művészettörténeti kategorizálására is csupán a művész halála után kerülhet sor, úgy itt is csak a kiállítás végén áll össze a teljes kép, az eddig a templomtérben önállóan bemutatott korszakok a szentélyben állnak össze befejezett életművé. A szentély a sok képi és szöveges tartalommal egyszerre válik sűrűvé, de paradox módon mégis itt egyszerűsödik az 52 fal egyetlen egy fallá. Az körfalba zárt installáció a születéstől a halálig bemutatja Ország Lili életének legfontosabb eseményeit, emellett a látogatók megismerkedhetnek részletesebben is a művész korszakaival. Ezek a plusz képi és szöveges infografikák és tablók, segítik értelmezni és kontextusba helyezni a templomtérben látott alkotásokat.

A szentélyben az életmű bemutatás a muzeológiai, művészettörténeti infografikák mellett a ki nem állított képek levetítésére is sor kerülne. A vetítés célja megismerni Ország Lili kevésbé ismert oldalát, melyet jól mutatnak például „Az emberi test csodái” sorozatban alkotott grafikák. Továbbá a gyűjteményben fellelhető összes alkotás bemutatásával szeretnénk hangsúlyozni az életmű korszakokon átívelő teljességét.

13. ábra: Ország Lili: Az emberi test csodái 3, kollázs

12. ábra: Ország Lili: Az emberi test csodái 5, kollázs

11. ábra: Ország Lili: Az emberi test csodái 1, kollázs

4. Az installáció

Pár héttel ezelőtt ellátogattunk egy tüzelőanyag és építőipari vállalathoz, ahol lehetőségünk volt kísérletezni az installáció elemeivel; így falakat építettünk a téglákat mindenféle irányban helyezve egymás mellé és felé. Rengeteg próbálkozás után arra jutottunk, hogy a falakat, nút féderes oldalukkal a talajra helyezve, kötés nélkül készítjük el. A téglán található üregek vertikális irányultsága optikai csalódás illúzióját keltve növeli a látogató fejében a falak robusztusságát, továbbá az üregek kiegészítő fém elemekkel lehetővé teszik a képek rögzítését.

14. ábra: Bütü tanulmány

Az 52 fal, mely számossága rejtett utalás a művésznoé éveire, egy-egy eleme tömör gipsz „tégla” elemre cserélődik, melyen megtalálható minden fontos adat a kiállított grafikákról, festményekről, ezáltal a háttér információ nem rátett elemként, hanem a fal részeként van jelen. A téglát nem csak Ország Lili életében fellelhető vonatkozások miatt találtuk megfelelő eszköznek az installáció létrehozásához, de falakhoz szükséges tégla, a kiállítás végén

eladható, újra felhasználható, így a befektetett költség a Múzeum részéről később megtérülhet. Mivel a téglák eredeti állapotunkban kerülnek beépítésre az installációban, emiatt akár az is elképzelhető egy építőipari cég támogatásával, hogy a téglák csupán kölcsönzésre kerülnek, így csupán a szállítás költségei merülnek fel.

A kiállítási installáció így 52 darab szárazon rakott, Leiertherm vagy Porotherm 30 NF téglából falazott 2,10 méter hosszú és 2,25 méter magas falakból áll össze. A kiállított képek háttéréül a téglák üreges felületének ritmikája szolgál, az így biztosított transzparencia pedig lehetővé teszi a képek befogadása mellett a Kiscelli Múzeum templomterének különleges atmoszférájának az érzékelését.

17. ábra: Kötéspróba V

16. ábra: Kötéspróba IV

15. ábra: Kötéspróba VI

Ország Lili páratlan munkásságának és a Kiscelli Múzeum különleges atmoszférájának egyedülálló ötvözete inspiratív módon hatotta át a tervezés folyamatát az elejétől kezdődően. Az installációkkal szerettünk volna egy olyan kiállítási koncepciót létrehozni, ahol az építészet Ország Lili munkássága egymás mellett, egymást erősítve van jelen. A művész munkásságában való elmélyülés, újra és újra rádöbentett minket arra, hogy mennyi mindent nem tudunk, és nem is tudhatunk tervezőként, ami a kurátori munkafolyamatokat illeti. Emiatt koncepciónkban szerettünk volna szabad kezet hagyni, azaz a kiállított képek mennyisége és tartalma tud változni a kurátori döntések függvényében. Habár az 52 fallal a művésznő éveire tettünk utalást, az általunk megálmodott koncepció képes igazodni, tudja szolgálni a kurátori folyamatokat, ezáltal az építészet, mint eszköz van jelen Ország Lili életművének bemutatásában.

„...ez az én labirintusom, ezen végig kell mennem, és én úgy megyek rajta végig, hogy megfestem. Borzalmas kín, de itt nem lehet megalkudni. [...] Ezt be kell járni, ennek a kapuját csak akkor zárják be, ha én már nem leszek.”⁵

Ország Lili

⁵ <https://kortars-muveszeti-kerdesek.webnode.hu/orszag-lili/>

5. Források

Irodalomjegyzék:

„... a világból a fényeket...” Ország Lili levelezése, A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai 2017/1

Földényi F. László beszéd, Árny a kövön – Ország Lili (1926-1978) életmű-kiállítás

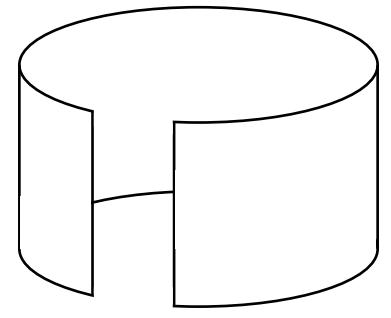
Ország Lili idézet, <https://fidelio.hu/vizual/orszag-lili-elfeledett-tevefelvetele-kulonleges-felfedezessel-zarult-a-fidelio-kutatasa-173140.html>

Ország Lili idézet, <https://kortars-muveszeti-kerdesek.webnode.hu/orszag-lili/>

Ország Lili idézet, <https://cultura.hu/kultura/45-eve-halt-meg-orszag-lili/>

Képjegyzék:

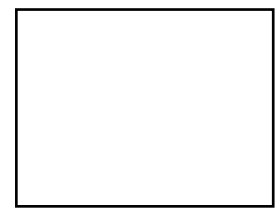
1. ábra: Ország Lili: Fátyolos nő című festmény https://www.hung-art.hu/frames.html?magyar/o/orszag/muvek/index.html	3
2. ábra: Ország Lili: Kislány a fal előtt című festmény https://www.oceansbridge.com/shop/artists/o/orszag-lili/self-portrait-in-front-of-a-wall-young-girl-in-front-of-a-wall-1955	4
3. ábra: Óbudai téglagyárak a Kiscelli Múzeum környékén	5
4. ábra: Téglá installációk a világ körül http://hetedik.hu/munkak/kozos-ter/ https://www.archdaily.com/970549/types-of-spaces-installation-at-concentrico-festival-palma-plus-hanghar https://www.domusweb.it/en/news/2012/09/17/hector-zamora-inconstancia-material.html https://divisare.com/projects/289697-filip-dujardin-treasures-of-nation	6
5. ábra: Kiscelli Múzeum, templomtér	7
6. ábra: Kötéspróba I /saját fotó	9
7. ábra: Kötéspróba II /saját fotó	9
8. ábra: Kötéspróba III /saját fotó	9
9. ábra: Installáció alaprajz /saját illusztráció	10
10. ábra: Ország Lili: Ikarosz című festmény https://mng.hu/mutargyak/44333/	12
11. ábra: Ország Lili: Az emberi test csodái 3, kollázs	14
12. ábra: Ország Lili: Az emberi test csodái 5, kollázs	14
13. ábra: Ország Lili: Az emberi test csodái 1, kollázs	14
14. ábra: Bütü tanulmány /saját fotó	15
15. ábra: Kötéspróba IV /saját fotó	16
16. ábra: Kötéspróba V /saját fotó	16
17. ábra: Kötéspróba VI /saját fotó	16

életmű

Ország Lili életének legjelentősebb eseményeinek, korszakainak művészettörténeti elemzése, bemutatása infografikákon keresztül

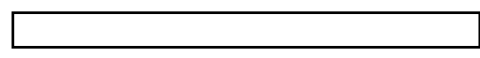
1 db íves téglafal
2,10 x 0,25 x 2,10 méter

kiállítás

Ország Lili alkotásainak bemutatása

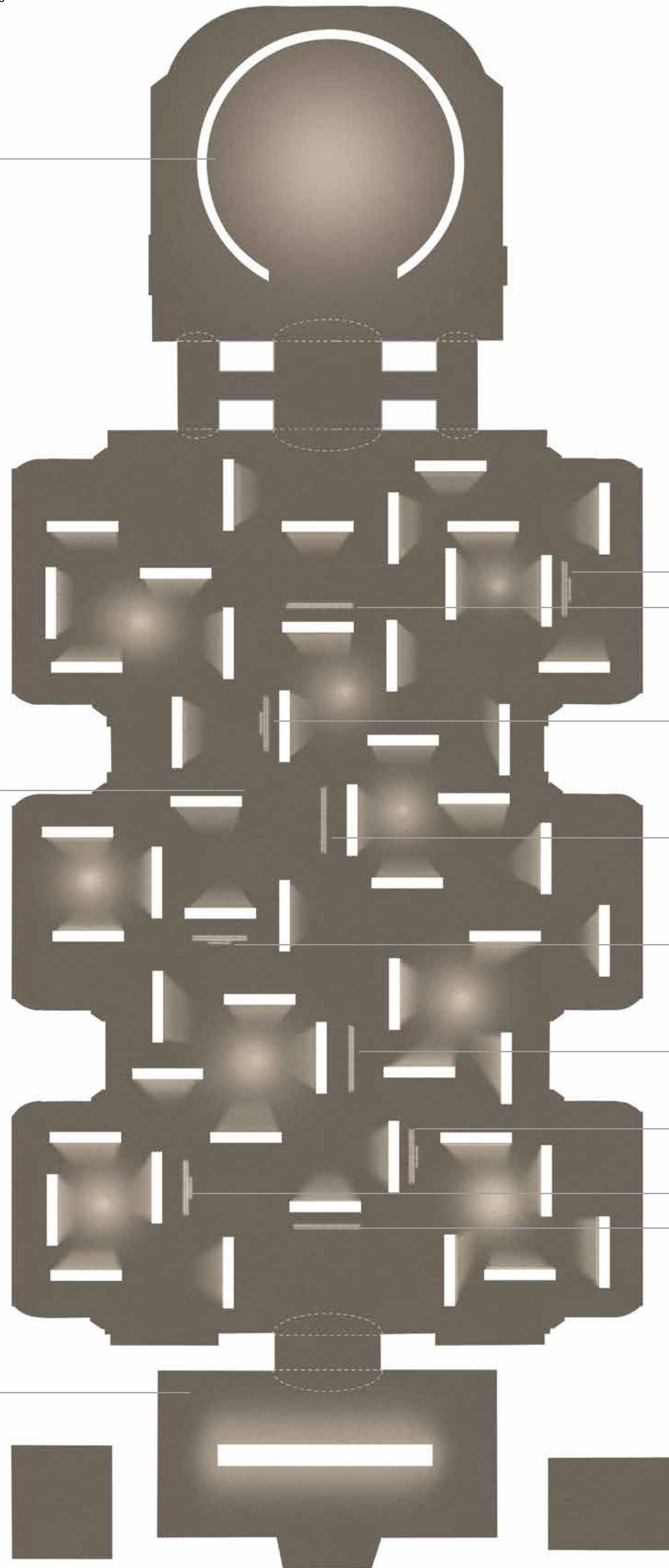
52 db téglafal
2,10 x 0,25 x 2,25 méter

megérkezés

a jegyvásárlás helye, recepció

1 db téglapult
6 x 0,3 x 1 méter

„A falak örökre belém kötöttek.”

„...ez az én labirintusom, ezen végig kell mennem, és én úgy megyek rajta végig, hogy megfestem. Borzalmas kín, de itt nem lehet megalkudni. [...] Ezt be kell járni, ennek a kapuját csak akkor zárják be, ha én már nem leszek.”

„A falak mögött annyi minden titok húzódik meg, a falak félelmetesek. Egy-egy fal előtt mindig arra kellett gondolnom, hogy mi vár rám ott túl... Ezt akartam kifejezni. A szorongásaimat tehát. Mert a falak bennem voltak... Mélyen érintettek. Megtaláltam bennük mindazt, amire szükségem volt önmagam kifejezéséhez... „

„Olvasásról jut eszembe. beleszerettem egy írba: Franz Kafka (cseh zsidó), remek. Maguk felé jól ismert, németül írt és nagy kultusza van, itt most jelenik meg (már alig várom!) egy novelláskötete.”

„nem is tudom, minek örüljek jobban, a ragasztónak vagy a csokinak vagy a többinek – szóval most mindent gyorsan ki kell próbálni –, meg kell enni – inni – darálni de ez tradíció nálam – kávé – édesség – csavargás –, így jellemez gyurka, szabályos bűnöző tulajdonság.”

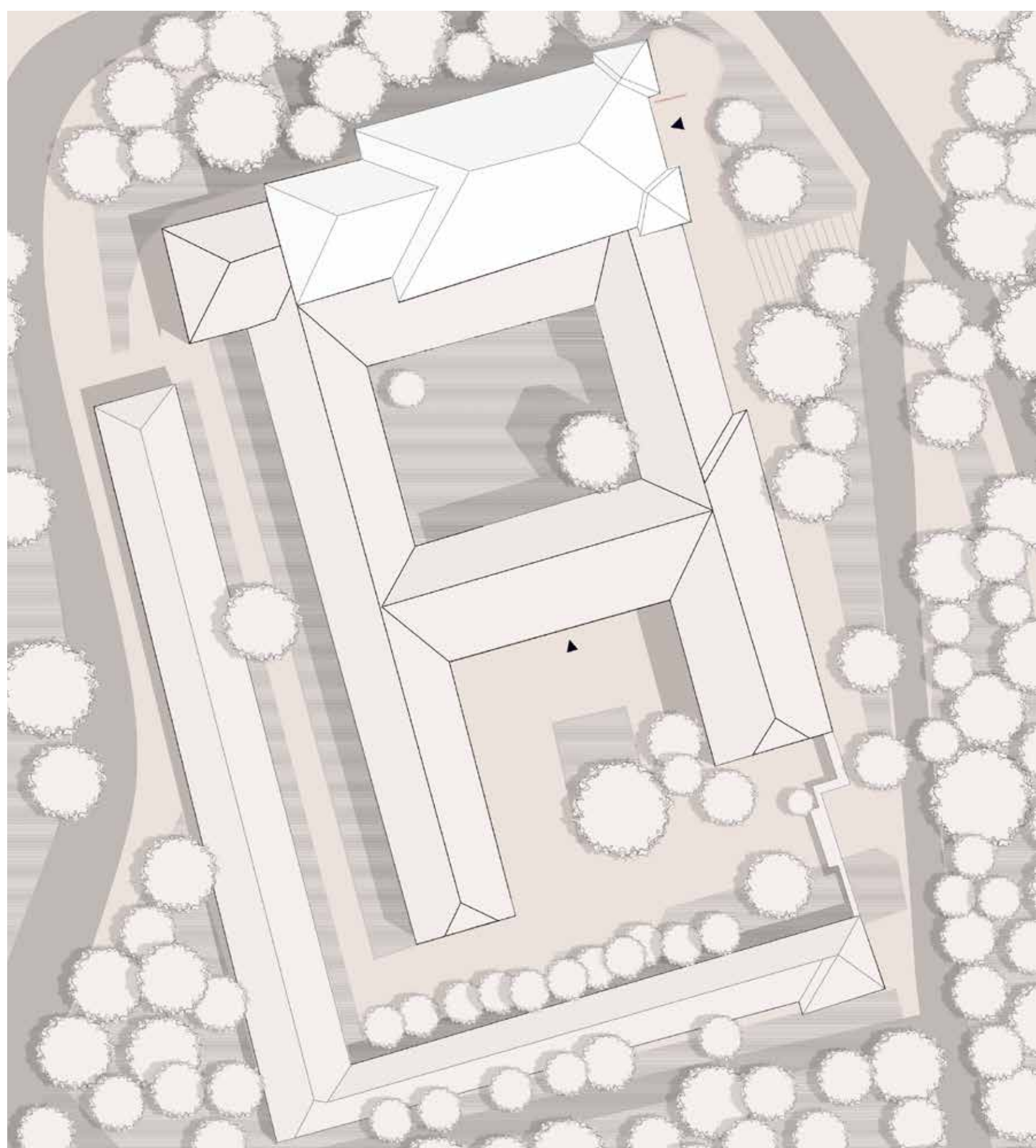
„...ész nélkül festek, illetve akarok festeni, és minek az egész. Mert e nélkül nem lehet lenni? Hagyjuk a filozófiát, ez is rosszul áll nekem.”

„...van egy kis vackom a vaskályha mellett, ott ülök naphosszat és festek vagy montázsokat csinállok. Már lassan beszélni is elfelejték, úgyhogy kénytelen leszek hangosan gondolkodni...”

„...nekem közben sikerült egy torokfájást kapni (utazás előtt kellő hipochondriával spekulelve).”

„A falak bennem vannak.”

Alaprajz

Helyszínrajz

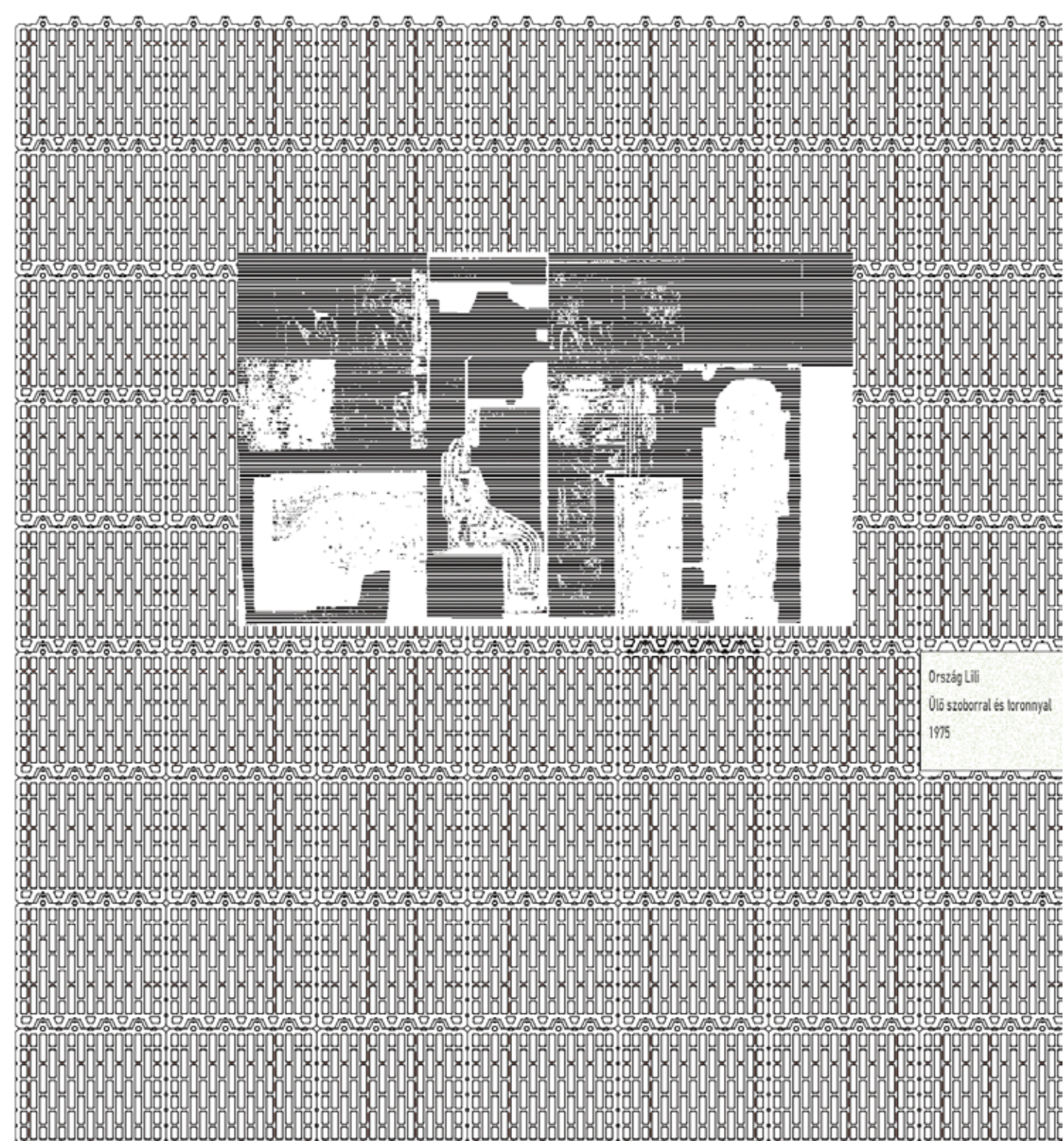
Makettfotó

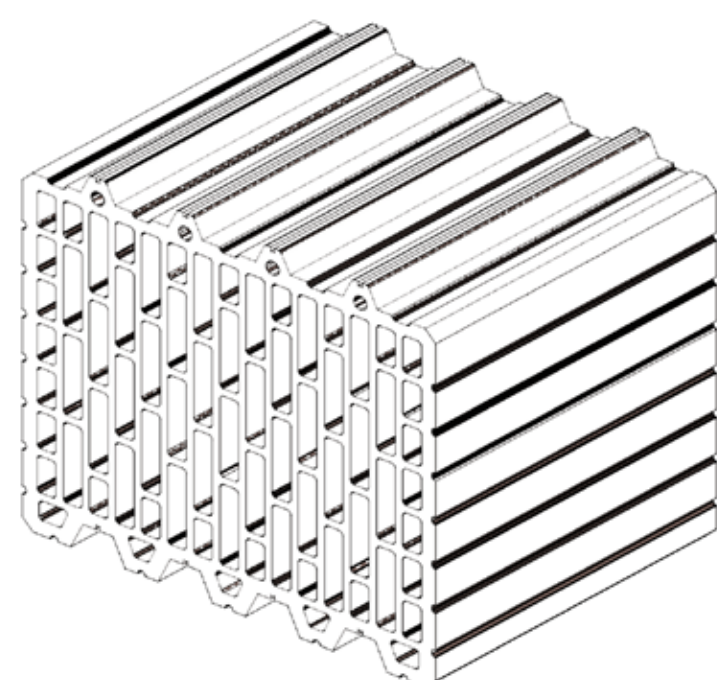
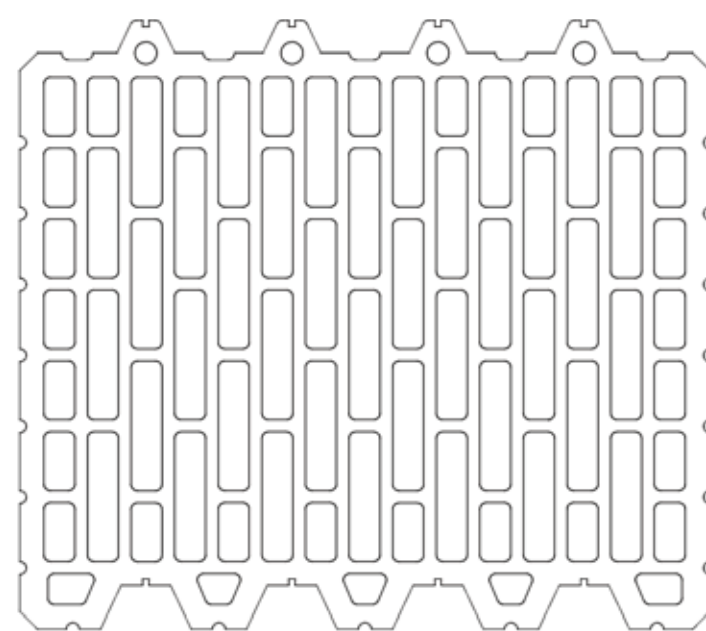
Metszet

Fal katalógus

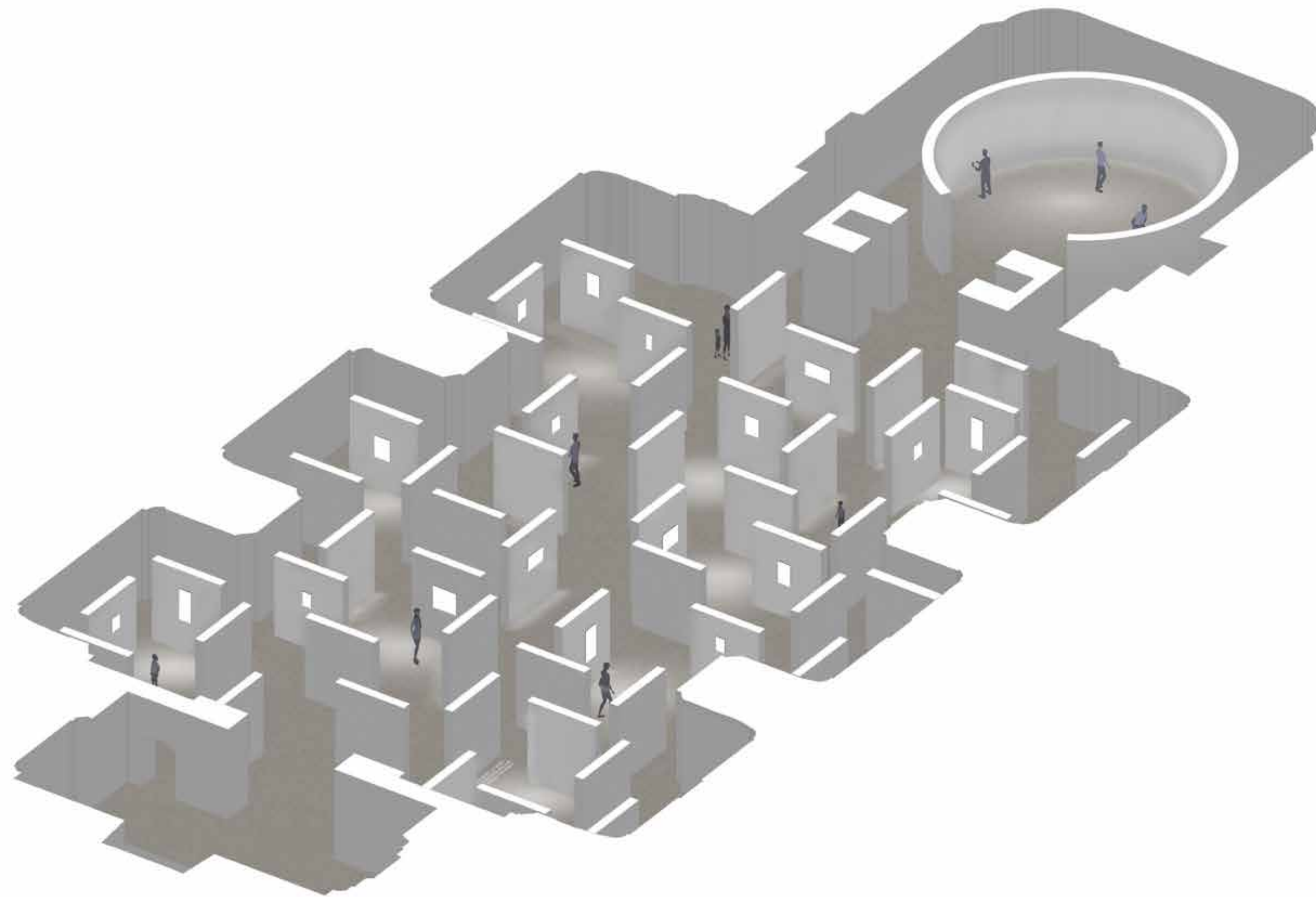
Kötésterv

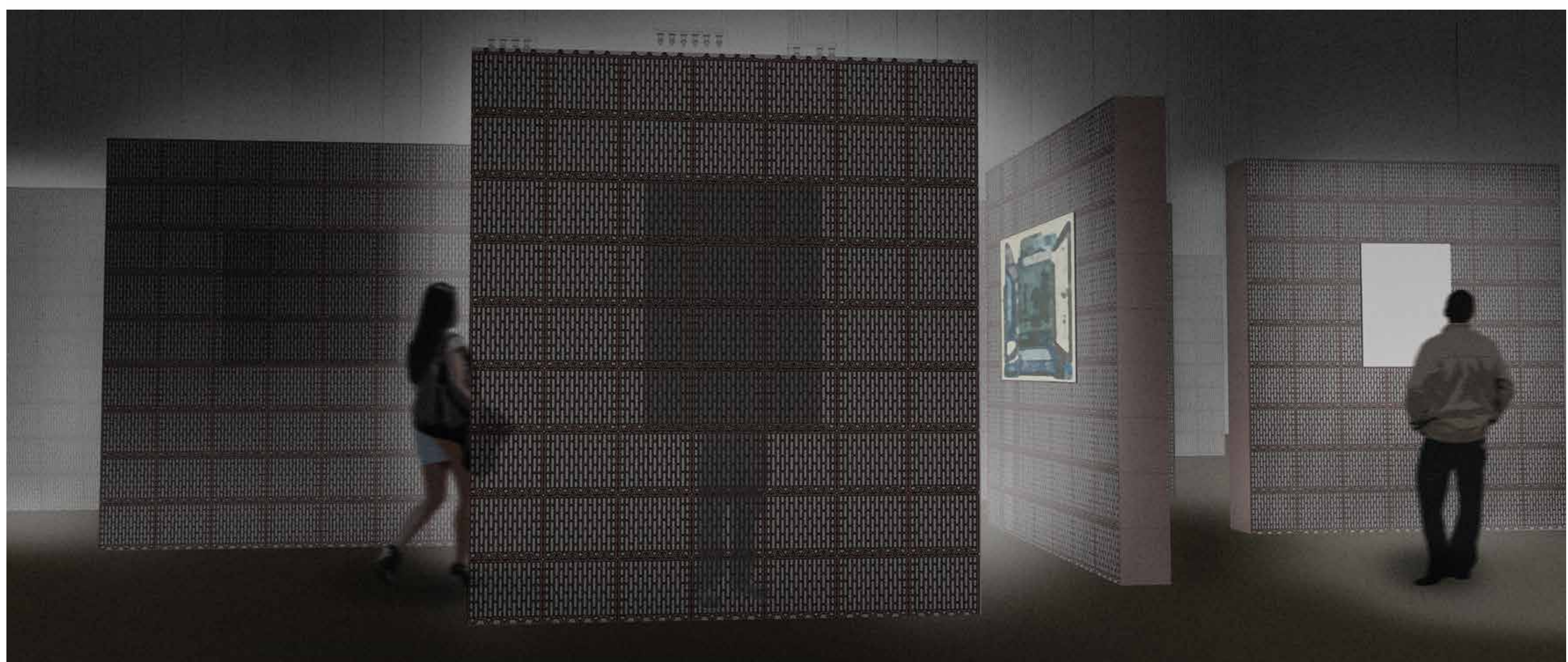
Részletrajz

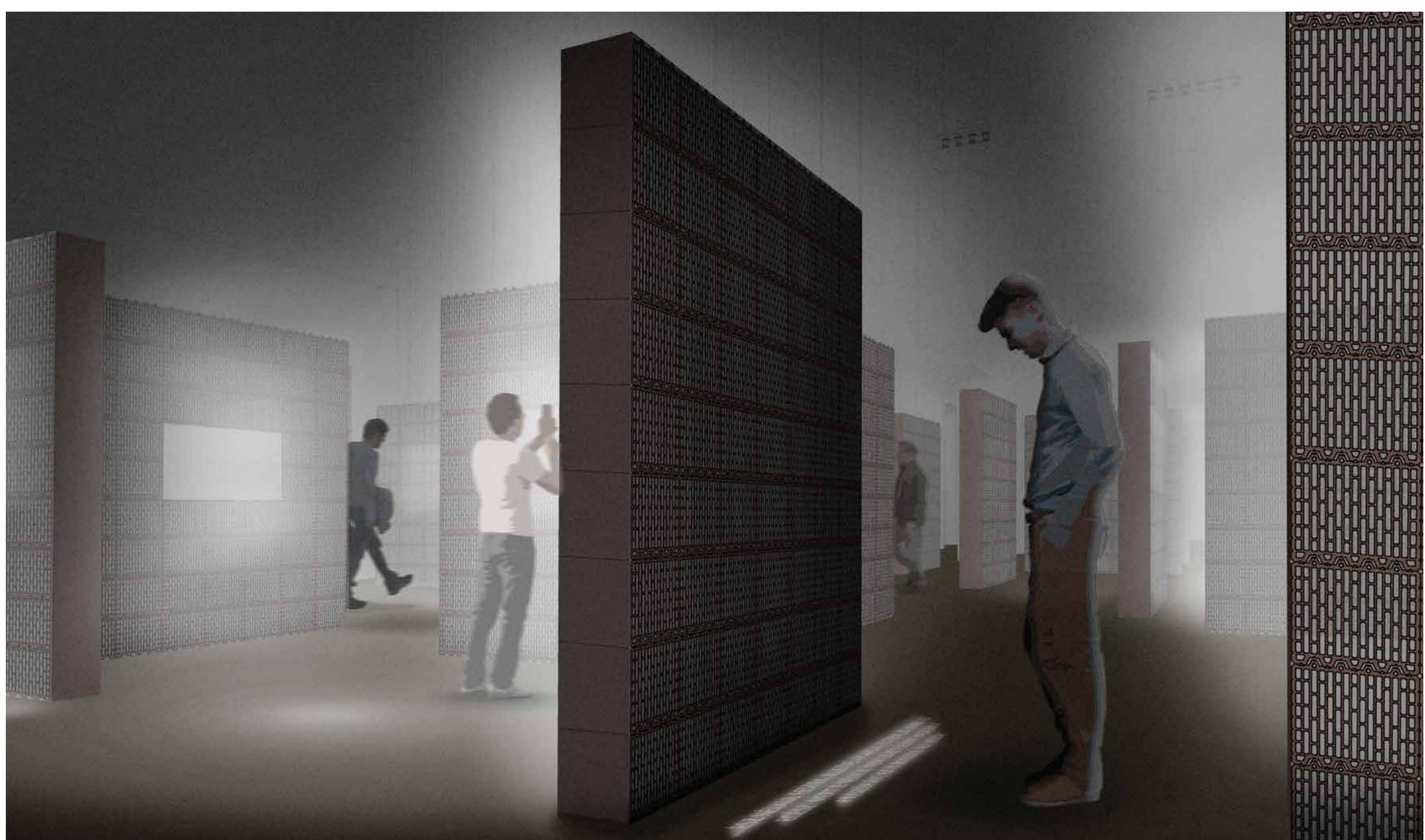
Anyagminta

Térbeli metszet

Látványterv

Látványterv